List 2.

NOVICE

Tečaj XLV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold. 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 12. januarija 1887.

Obseg: Velika napaka dolenjskega kletarstva. — Iz vrbovja spleteni jérbas. — Jesensko oranje. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Vprašanja in odgovori. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Slovensko slovstvo. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Velika napaka dolenjskega kletarstva.

Spisal R. Doléne, vodja dež. kmetijski šoli na Grmu.

Še prej, kakor mi je bilo odsojeno na Dolenjsko priti, sem pri vžitku „dolenjca“ z le kaj majhno izjemo, neki jako neprijeten duh in okus po zvešanosti zapazil. Vsakikrat sem si mislil, da so tej napaki krivi krčmarji. Na Dolenjskem sem se pa do dobrega prepričal, da so vzrok tej napaki pridelovalci vina sami. Dostikrat imel sem namreč priliko, v razne vinogradske kleti, ali kakor jim tukaj pravijo „zidanice“ priti, ter v njih vina pokušati. Kar se mi je v vsaki taki zidanici na prvi pogled čudno dozdevalo, bilo je pač to, da nisem v njih razun velikih sodov skoro čisto nič druge še manjše posode zapazil. Še bolj začudil sem se, ko sem zapazil, da običajno nihče nima polnih sodov. Gostoljubni gospodar postregel mi je znabiti iz treh, štirih sodov, pa niti eden ni bil do véhe poln. Da, primerilo se mi je, da sem pokušal starino, več let staro; toda gospodar mi je rekel: sod ni uže dve, tri leta poln, manjka ga četrtina, tretjina, mogoče da še celó polovica. Vsa taka vina bila so pa, se vé da bolj ali manj pustega, zvešanega okusa, vidno slabotna, in — večkrat tudi cikasta. Na vprašanje, zakaj da niso sodi polni, rekli so mi, da uže v trgatvi niso polni bili, ali pa da se ga je odprodalo, ali pa sploh oddalo. No, postrani sem pa pozvedel, da je tej popolnoma napačni kletarski razvadi še nekaj druzega vzrok, in to osobito pri neinteligentnih gospodarjih. Gostoljubnemu možu je všeč, ako zamore gostu iz več sodov postreči, zato pa svoje vino v več posod razdeli.

Na Dolenjskem toraj ni navada, v kletih — zidanicah — sode vedno polne držati, in to je jako napačno. Koliko vin ni ravno vsled tega, kakor že rečeno, zvešanih, slabotnih, cikastih, ter kako težko jih je v ceno ali celó kar ne mogoče prodati.

V tej zadevi je Vipavec boljši kletar. Če nima mali posestnik ob trgatvi toliko mošta, da bi sod napolnil, poišče si soseda, kateri ga tudi nima celi sod in zlijeta ga obadva skupaj v enega. Zraven napolnita pa še polovnjak ali vsaj beček z moštom, in rečeta: to bodi pa zalija. Kedar kaj iz soda odtočijo ali odpijejo, pa z zalijo zopet napolnijo. Da, če tudi čisto nič vina ne odtočijo, vendar se sod vsakih osem, ali k večem štirnajst dni se zalijo zalije. Zalija sama, zakadi se pa nekoliko s žveplom, da ne postane kanasta in cikasta. Kedar pa v Vipavi — in tako postopajo povsod po svetu, kjer z vinom v kleti umno ravnajo — iz soda kaj vina odprodajajo, recimo polovico, tretjino ali dve tretjini; in za ostanek ni prav v kratkem, recimo v osmih do k večem štirnajstih dneh druzega kupca; pretočijo ga v manjšo posodo, bariglo polovnjak ali beček, ktera posoda se zopet polna drži. In tako je prav postopano, tako postopali naj bi dolenjski vinogradniki. Vsak omislil naj bi si k sodom v zidanici še zadostno množino barigel, polovnjakov, bečkov. Vsak naj bi po trgatvi (ko je vino dokipelo) posodo polno natočil, zraven pa še po potrebi zadosti zalije puščal ter z njo sode zalival.

Vsak načeti sod naj bi se pa tudi izpraznil, ter vino v manjšo posodo pretočilo. Po tem bi ne ne bilo toliko z vešanih, slabotnih, da še celó cikastih vin po Dolenjskem, in to bilo bi dobro za pridelovalca, kakor za povživalca vina.

Iz vrbovja spleteni jérbas.

Nobeno gospodarstvo in gospodinjstvo ne more brez jerbasev obstati. Jerbase rabimo pri kopanji in spravljanji krompirja, za turšico, sadje, zelenjad itd., na kratko rečeno, jerbasi morajo biti v

hiši. Jerbas kupiti znaš, a jerbas narediti pa ne. In kako lahko se je priučiti pletenju priprostih jerbasev, ter koliko dolzega zimskega časa bi lahko izkoristili s tacim pletenjem ter tako prihranili nekaj novcev. Če enkrat znamo plesti priproste jerbase, potem nam pride tudi veselje do boljših izdelkov, kar zna biti posameznemu, kakor celi deželi v velik prid, zlasti sedaj, ko tudi pri nas snujejo pletarske šole.

Za pletenje rabimo pripravnih vrb, in kolikor boljše so te, tem lepši in trpežnejši je jerbas. Najboljša vrba je ona, ki ima lepo zlato-rumeno ljubad, pa ima sicer to napako, da omajena ne obdrži lepe bele barve. Za fina dela imamo pa še druge bolje vrbe. V jeseni narezano vrbovje shranimo za kako steno v senci, kjer se ohrani vrbovje lahko do poletja. Ako pa vrbe hočemo omajiti, postavimo

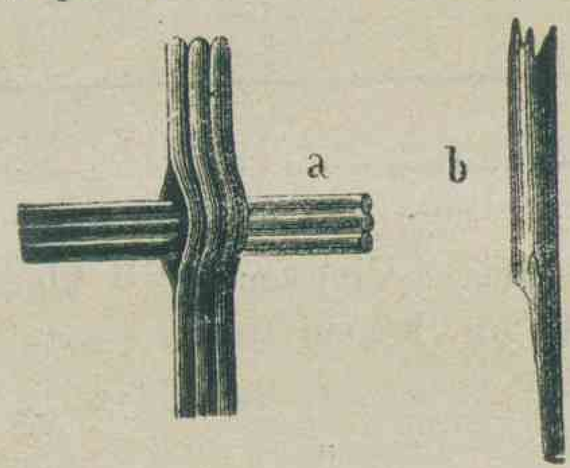

Pod. 3 a.

jih v gorko klet na pesek, in če treba, pokrijmo jih nekoliko s konjskim gnojem. Vrbovje postane potem muževno in se rado dá majiti.

Ako hočemo narediti navadni jerbas, izberimo si 6 precej močnih in enakih vrb, katere prirežemo tako dolge, kolikor bode celi jerbas dolg. Iz teh vrb naredimo križ (glej pod. 3 a). Tri vrbe na sredi razkoljemo, druge tri pa potegnemo skozi razkoljino. Potem vtaknemo dve drobno prerezani vrbi tako skozi, kakor pod. 4 kaže ter opletemo še nerazdeljene vrbe. Na to se naprej plete in sicer na

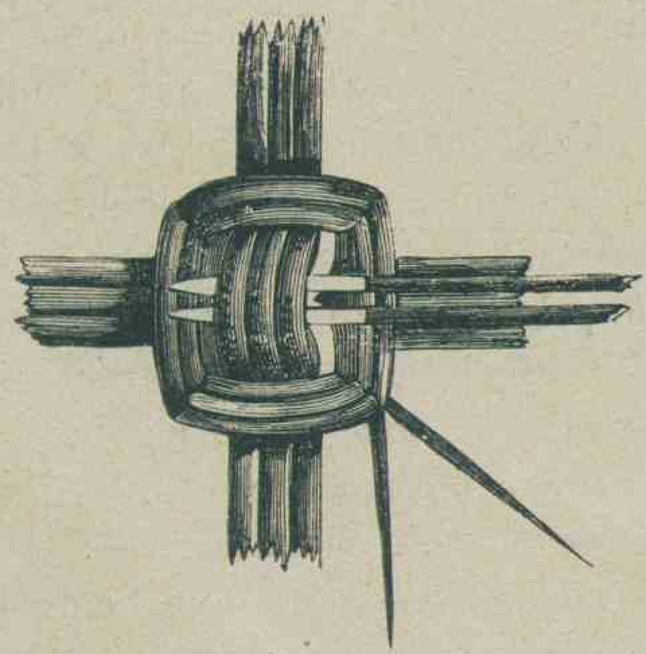

Pod. 4.

ta način, da se vtakne v križ v podobi zvezdnih žarkev 12 vrb, kakor kaže pod. 5. Dno jerbasovo splete se potem do konca križa. Da naredimo dno lično in enakomerno, treba je se ve da uže nekoliko izurjenosti.

Ob robu dnu vtaknemo v vsako zanjko po dve lepi, precej močni in dolgi vrbi, toraj vsega skupaj

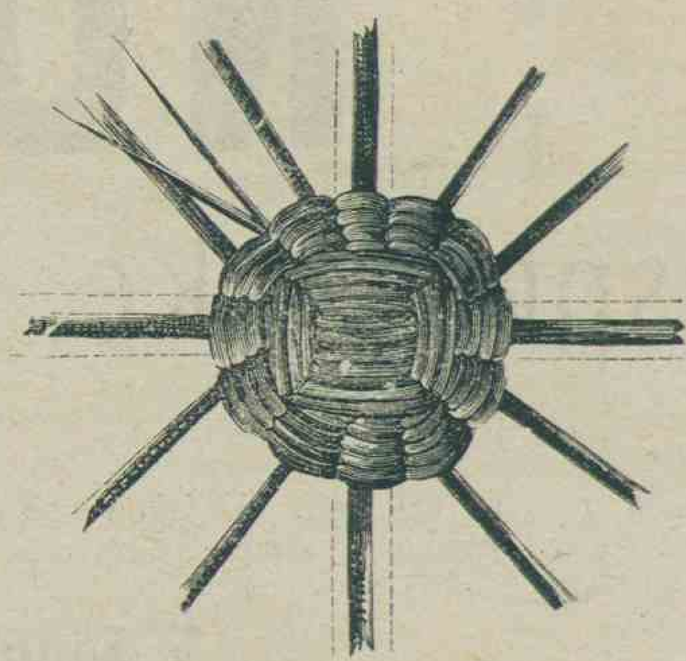

Pod. 5.

24 vrb. Te vrbe se potem pripognejo ter kvišku postavijo (glej pod. 6). Na to jih zgor skupaj v butarico povežemo in sicer tako, da je sredina poveze ravno nad jerbasovo sredino. Ako ne delamo tako, bode

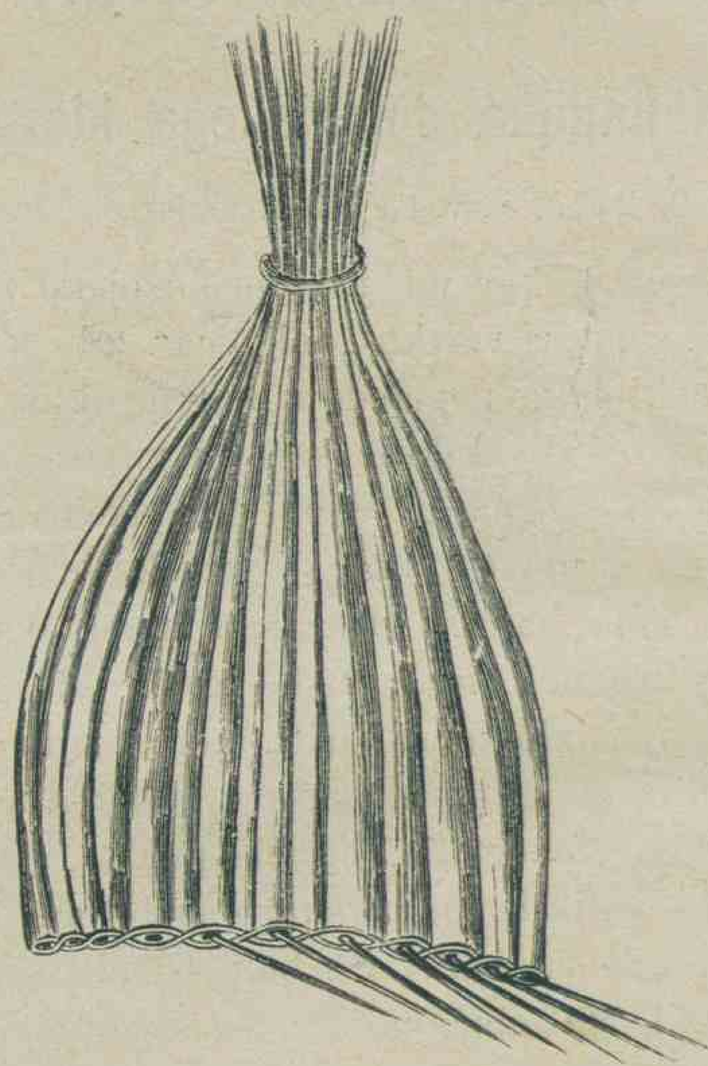

Pod. 6.

jerbas povševen in grd. Ko smo enkrat jerbas tako „postavili“, vtaknemo zraven vsake uže poprej vtaknene vrbe še po eno, tako, da se sedaj nahajajo v vsaki zanjki po štiri. Dve vrbi stojite kvišku, z dvema se pa plete. Vsak jerbas ima spodaj debel rob. Ta rob nastane, ker pletemo s spodnjim bolj močnim koncem vrbe in ker s pletočo vrbo ne gremo okoli vsake na kvišku stoječe, ampak po dve ali tri preskočimo (glej pod. 7.) Če je enkrat obnožje jerbasovo končano, plete se potem na kvišku in sicer okoli vsake kviško stoječe vrbe Če je ene vrbe konec, vtakne se druga na njeno mesto in sicer tako, da jo nekaj ven gleda. Ko je jerbas končan, odrežejo se ti konci, ki ven gledajo. Ko je jerbas $^1/_4$ m. visoko dopleten, odvežemo butarico, pletemo naprej in gledamo na to, da obdržimo lepo obliko. Ko je en-

krat jerbas dovelj visok, naredimo tudi na zgornjem robu močen krog, za kterega se pa porabijo kvišku

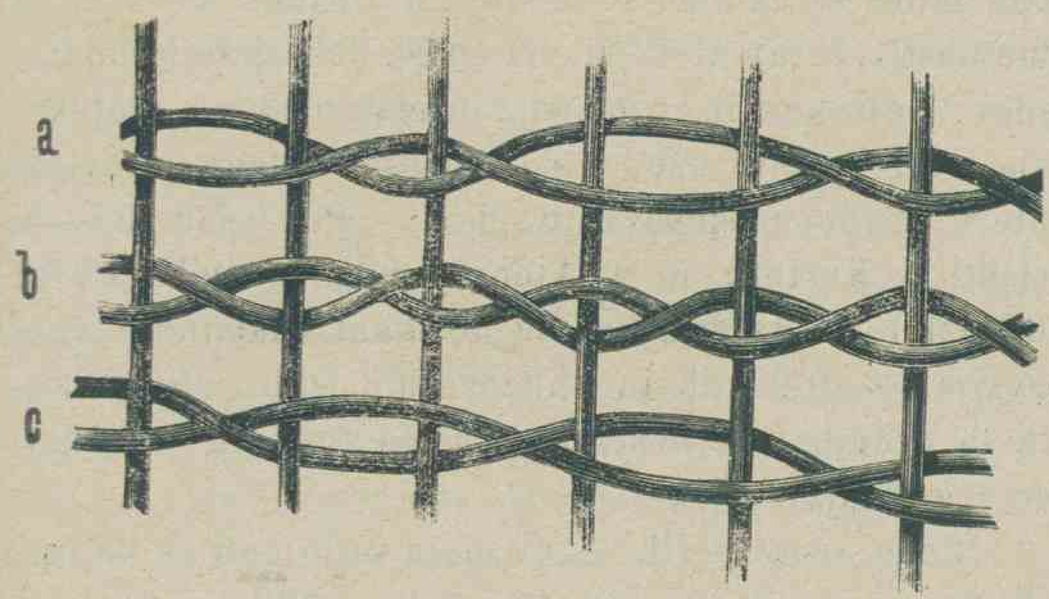

Pod. 7.

stoječe vrbe (pod. 8). Od teh vrb pokladamo po eno čez tri stoječe, vsled česar polagoma vse zginjujejo, konečno pa dobro potaknemo vse konce. Roči se

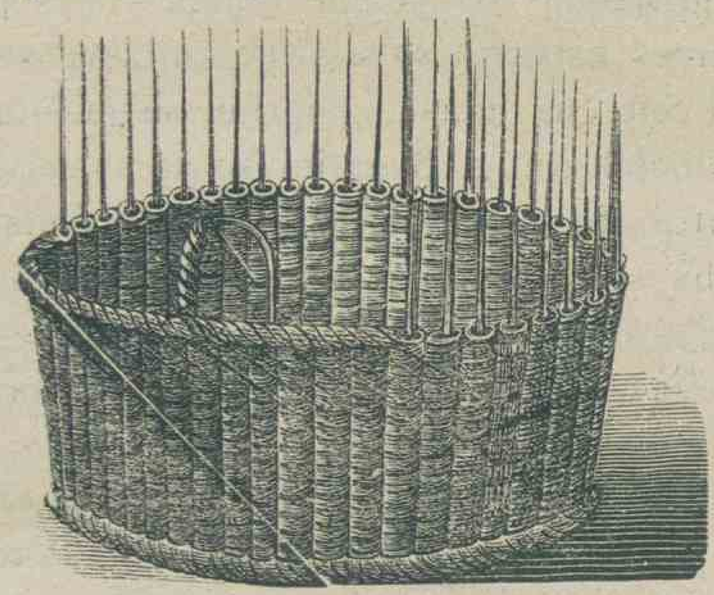

Pod. 8.

naredé, če vtaknemo v rob močno zakrivljeno vrbo, katero z drobnejšimi vrbami ovijemo.

Za prvi poskus je priporočati delo z drobnejimi vrbami, ako se je to delo enkrat posrečilo, potem tudi ni težko veče in močneje jerbase izdelovati.

Baron A. pl. Babo,
vodja c. kr. enologiškega in pomologiškega zavoda v Klosterneuburgu.

Jesensko oranje.

Spisal V. Rohrmann, adjunkt dež. kmetijski šoli na Grmu.

Tako krasne jeseni in tako dolge, kakor smo jo imeli letos, posebno Dolenjci, uže veliko let ni bilo. In če je bila ta komu ugodna, bila je gotovo kmetovalcu, katero si je lahko pošteno obdelal svoje njive in na veliko korist pripravil uže v jeseni za spomladansko setev.

Skrbni in napredni kmetovalci so to tudi naredili in svoje polje, v kolikor ga niso prej obsejali z ozimino, preorali, da ga pusté sedaj v surovih brazdah čez zimo ležati. In kako pametno ravnajo taki kmetovalci! No, vsaj jih pa tudi gotovo lastna izkušnja več kakor živo prepričuje in uči, kako velekoristno, kake neprecenljive važnosti je jesensko oranje za boljšo in večjo rodovitnost zemlje.

Le žalibog pa, da je število takih naprednih kmetovalcev malo in da opazimo še zmiraj večino takih, ki po stari navadi in šegi puščajo strnišča nezorana prezimiti? Koliko se je uže pisalo o takem kvarljivem početji in koliko priporočalo jesensko oranje?

Pa če to, kakor tudi dober izgled naprednih kmetovalcev sam nič ne pomaga, kako naj bi človek še pomagal tako malobrižnim ljudem? Da ni bilo za jesensko oranje ugodnega časa, se letos gotovo nikdo izgovarjati ne more, vsaj ga ni bilo le zadosti, marveč celó odveč.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani vršile so se dne 27. in 28. decembra 1886. skušnje, in sicer 27. decembra za kovače, kateri niso obiskali šole, 28. pa za učence podkovske šole. Kovačev bilo je 20, in sicer 17 iz Kranjskega, 3 iz slovenskega Štajerja. Od 20 kovačev prestalo je skušnjo le 12, osem kovačev mora deloma skušnjo ponavljati, deloma morajo priti v šolo, ako hočejo še dalje biti konjski kovači. Vsi redni učenci šole prestali so skušnjo z dobrim vspehom, 6 jih je bilo iz Kranjskega, eden Goričan, eden Štajerec. Štipendistov bilo je 7, in sicer 6 Kranjcev, 1 Goričan. Skušnjo iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa je naredil s prav dobrim vspehom Šoln Janez iz Šoštajna na Štajarskem, — z dobrim vspehom Bukovnik Janez iz Tupalič, okraj Kranj, Ipavc Jože iz Most, okraj Kamnik. Šter Jože iz Skaručine, okraj Kamnik, Smuc Anton iz Medvod, okraj Ljubljana, Skobe Fran iz Dobrč, okraj Rudolfovo, — s zadostnim vspehom pa Jenko Ant. iz Most, okraj Kamnik in Komel Franc iz Solkana na Goriškem.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 2. *) Kje na Kranjskem, morda na Dolenjskem, dobiti je plemensko goved čistega švickega (Schwitzer-Raçe) plemena? (R. Đ. v G.)

Vprašanje 3. **) Kdo na Kranjskem ali sploh Slovenskem redi prešiče čistega Yorkširskega ali Bergširskega (angleškega) plemena?

(R. D. v G.)

Ruski lan.

Kmetovalci, kateri želijo dobiti **izvirno rusko (rigajsko) laneno seme,** naj se oglasijo za-nj pismeno ali ustmeno zadnji čas do Svečnice v pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

*) in **). Prosimo častite bralce, aho jim je o tem kaj znano, da nam poročajo. Vred.

*

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

49.

Razdobja obrazovanosti.

Razvoj človeštva se opira najpreje na priobčevanje misli, kajti čisto osamljen ne bi noben človek svojega uma razvil; temu je treba tuje pomoči. In ta pomoč nam dohaja od ostalih ljudi, kateri nam priobčujejo svoje misli. Te njihove misli popolnuje vlastito naše mišljenje, in tako obogatene priobčujemo zopet drugim. Ob takem postopanju množi se umsko blago človeštva od kolena do kolena, ako ga nič ne moti. Ta razvoj človeškega uma, s katerim se dan danes ponašamo, ni delo tega ali onega še tako umnega, temveč je plod premnogih rodov, ki so ves duševni svoj pridobitek zapustili po poduku mlajšemu naraščaju, kakor to tudi mi delamo.

Za to priobčevanje svojih misli drugim ljudem imamo dan danes troje sredstev: govor, pisanje in tisek. Ali vedno ni bilo tako. Govor, beseda, jezik, to je najpripravnejše in najdovršenejše sredstvo za neposredno priobčevanje svojih misli, za neposredno prenašanje misli z duha v duha. Ali beseda naša ne pušča vsak pot in za vselej nespremenljiv sled v naši pameti. Beseda namreč, s katero odkrivamo kako misel, gré od ust do ust, spreminja se, ne da bi to koj opazili, ter izgladjuje prvotni pojem ali vtisk, dokler se naposled popolnoma pozgubí. Če se je pa z živo besedo opisal kak znamenit dogodek, mi ga ondaj gledamo prav kakor skozi gosto meglo. Zato ono, kar se je zgodilo za davnih časov, dohaja k nam z ustnim predavanjem samo kot nejasna pravljica, v kateri se čista istina ne dade več ločiti od izmišljenine. Zato je tega zeló malo, kar je z davnih časov po ustnem predavanju do nas prišlo.

Temu pačenju prvotnih misli priskočilo je vsaj nekoliko na pomoč pisanje, ki prijema in privezuje misli za vse prihodnje čase. Zato se je s pisanjem pričelo novo razdobje človeške prosvete.

Poedini narodi so izumili razne sestave pisanja, kateri so se tudi razno spreminjali. Kdo bi nam mogel povedati, kedaj se je pisanje izumilo, in koliko je let od takrat preteklo, predno si je kdo umislil pisati knjigo? S prvega so zapisovali prej kot ne samo narodne pesme, priče in slične reči. Ali kmalu so začeli pisanje rabiti za javne svrhe, za kraljevska rodoslovja, za zakone in sporočila o zmagah. Pri nekaterih narodih, vzlasti pri Perzijancih, Egipčanih, bili so stalni uradniki, ki so spisovali državne letopise. Tega običaja poprijeli so se tudi Izraelci, njim se imamo zahvaliti za stari zakon. Začetnik tega dela je Mojzes, kakor znamo. Mlajši od tega dela so prekrasni spevi Homerovi, največe pesniško delo starega veka. V teh spevih se opevajo junaška dela mladega grškega naroda, ki se je pozneje še bolje preslavil z visoko svojo obrazovanostjo. Dan danes še čudimo se plodovom grškega slovstva in umetnosti. Toraj ni čuda, da so se dela grških modrijanov, pesnikov in zgodovinopiscev marljivo prepisovala, ter je bilo uže v stari Grški mnogo pisarjev, kateri so ob prepisovanju živeli. Po večih mestih, vzlasti v Korintu in v Atenah, bilo je tudi pravih knjigarnic, v katerih so se učenjaki shajali ter razgovarjali o državnih in književnih poslih, ob igrokazih in drugih umetnostih, naposled tudi ob vsakdanjih dogodkih.

Rimci so za prvih vekov malo se brigali za knjigo, največ zbog tega ne, ker so imeli vednih bojev s sosedi. Razen duhovnikov, kateri so državne letopise spisovali, malokateri je bil vešč knjigi. Še le ondaj, ko so bili uže pol sveta podjarmili in grške klasike spoznali, priljubila se je jim knjiga, in s pomočjo grških uzorcev ustvarili so si svojo književnost. Vsak, ki je hotel biti na glasu, poprijel se je čitanja grških in latinskih knjig. Bogatini so se ponašali z veliko knjižnico, in da so si jo tem preje omislili, najemali so na stotine pisarjev, kateri so vsa znamenitejša dela za-nje prepisovali. Vsled tega je nastala v Rimu velika trgovina s knjigami, prav za prav z rokopisi.

No, ob vsem tem bilo je čitajočega občinstva zeló malo, kajti jasno je vsakemu, da so take knjižnice bile pristopne samo onemu, kateri se dosti potov niti menil ni za-nje. Z druge strani nam je jasno tudi to, da so taka prepisana dela bila zeló draga, kakor so tudi dan danes rokopisi dražji od knjig. In vendar je tiskana knjiga veliko več vredna kot rokopis, ne samo zato, ker se laglje čita, nego tudi zato, ker v njej ni toliko pogreškov, kolikor v rokopisu. Kajti z neprestanim prepisovanjem istega rokopisa prepisujejo se tudi pogreški, napravljeni od poprejnih prepisačev, vzlasti se vrine mnogo pogreškov tedaj, kedar prepisači ne razumejo pisatelja. Tako je nastala ona velika množina „variantov“, to se pravi različnih izrazov in besed, ob katere se zadevamo v raznih prepisih istega dela, in kateri filologom, iščečim prvotnega izraza, zadajajo toliko truda in dela.

Vsem tem neprilikam odpomoglo bi se bilo s tiskom, ko bi ga bili stari Grki in Rimci izmislili. Nekateri učenjaki se čudijo, da narodi starega sveta, vzlasti Grki in Rimci, niso se dokopali do mehaniškega množenja umskih plodov, da-si so dosti tega znali, kar je s tem v zvezi. Od nekdaj so kovali novce, katerim je treba „pečata“, v kateri je vdolbena slika in napis novca. Pečate so upotrebljevali oni prav tako, kakor mi dan danes za vtiskovanje imen in za vdarjanje napisov na mokre prstene posode.

(Konec prih.)

Iz deželnega zbora.

IX. seja 8. januarija.

V današnji seji rešil se je sledeči dnevni red:

1. Branje zapisnika VIII. deželnozborske seje dné 4. januarija 1887.

2. Naznanila deželnozborskega predsedstva.

3. Priloga 48. Poročilo deželnega odbora gledé bregbranečih stavb na Gorenji Savi.

4. K prilogi 22. Ustno poročilo finančnega odseka o porabi izrednega kredita 18.000 gold. dovoljenega v ta namen, da se popravijo v jeseni leta 1885. v političnem okraji radoljškem po vremenskih nezgodah na javnem imetji napravljene poškodbe in o napravah, izvršenih v to svrho, da se ohranijo nekatere vasi tega okraja po povodnji preteče jim nevarnosti.

5. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva Kranjska gora za podporo za napravo mostú čez Savo pri Gojzdu.

6. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji županstva Gorje zavolj podpore za zgradbe ob bregovih Podkorenske Save in Radolne.

7. K prilogi 38. Ustno poročilo finančnega odseka o stoletnici deželne bólnice.

8. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Janeza Vertovca na Gočah pri Vipavi za sprejem njegove hčere v hiralnico.

9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji učiteljske vdove Matilde Kokalj za pokojnino in za vzgojni donesek.

10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji nadučiteljske vdove Ane Schiller za povekšanje pokojnine in vzgojnih doneskov.

11. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji šolskega sveta na Bučki za podporo za zgradbo šole.

12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji krajnega šolskega sveta v Prestranku za odpis dolga 50 gold. deželnemu zakladu.

13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji podpornega društva modroslovcev na Dunaji za podporo.

14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnjah Jerneja Pečnika za podporo oziroma nagrado za prezgodovinska izkopavanja na Kranjskem.

15. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji ljudske šole na Dobrovi zavolj podpore za drevesnico.

16. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o §. 1. „Sklenjene postave“, o §. 2. „Davki“, o §. 3. „Deželnokulturne in zdravstvene zadeve“ in o §. 10. „Osebne zadeve“.

Več točk rešile so se brez ugovora v smislu predlogov dotičnih odsekov:

Zapisnik zadnje seje potrdi se brez ugovora. Dalje naznanja deželni glavar, da je več poslancev po bolezni zadržanih, vdeležiti se današnje seje. Poročilo deželnega odbora priloga 48. o vodnih zgradbah na gorenji Savi izroči se finančnemu odseku.

O prilogi 22. gledé porabe izrednega kredita 18.000 gold. za vodne zgradbe v kranjskogorskem okraju privoljenega preteklo leto in pa o daljnem kreditu namenjenem za nujne vodne zgradbe tega okraja obširno poroča dr. Poklukar ter v imenu finančnega odseka predlaga: a) da se poraba prej dovoljenega kredita 18.000 gold. odobri, b) da se deželnemu odboru naročí o vodnih zgradbah potrebnih za brambo Mojstrane predloži še v tem zasedanji načrt postave, c) da se za najnujnejše vodne zgradbe pri Hrušici, Jesenicah, Javorniku in Dobravi privoli izredni kredit do 10.000 gold. s pogojem, da tudi vdeleženci k tem zgradbam primorno pripomorejo in se uže naprej zagotovi primerna državna podpora, in d) da v konečno pokritje teh zgradeb deželni odbor v prihodnjem zasedanji predloži načrt deželne postave.

Prošnja občine Kranjska gora za zgradbo novega mostu pri Hrušici odstopi se deželnemu odboru, da po preiskavi potrebščine in konkurence interesentov, ako treba, dovoli primerno deželno podporo. — Prošnja občine Gorjanske za deželno podporo v izvršitev vodnih zgradeb ob potoku Radovna reši se po predlogu istega poročevalca dr. Poklukarja s tem, da se v ta namen privoli deželna podpora 300 gold.

Enako rešijo se tudi vse daljne prošnje razun ene vse v smislu prošnikov; zadnja točka pa se je odobrila gledé letnega poročila tudi brez ugovora.

Prihodnja seja deželnega zbora je danes dne 12. januarija.

Slovensko slovstvo.

* „Jezičnik.“ Knjiga slovenska v XIX. veku, B. Spisal J. Marn. 24. leto. V Ljubljani; natisnil in založil R. Milic. 1886. — Z radostnim srcem pozdravimo tudi ta letnik, kakor smo vsako leto veselo pozdravljali vrle njegove prednike. Letošnji „Jezičnik“ je pa še zanimivejši memo poprejšnjih zato, ker nadaljujoč lanskega nam pred oči stavi one može, ki so nam še tako rekoč vrstniki, z nami vred obdelovali slovstveno polje slovensko. Poslednja letnika nam kažeta 118 imen (med njimi 90 duhovskega stanu), na katera smemo ponosni biti, kakor moramo ponosni biti na neutrudno marljivega g. profesorja, ki nam tako vstrajno razkriva in razkazuje književne naše zaklade. Bog mu daj trdno zdravje, da še dovrši, kar nam v predgovoru obeta. Dobiva se „Jezičnik“ v Katoliški Bukvarni po 60 krajc. (po pošti 5 kr. več).

Mnogovrstne novice.

* **Velikansk požar v Rimu.** Novega leta dan bil je v Rimu požar, ki je izreden enako po velikosti škode in dragocenosti pokončanih izdelkov — kakor tudi po malomarnosti, po kateri se je odlikovala požarna bramba stolnega mesta Laške. — Pogorel je namreč novega leta dan na večer velik del palače kneza Baltazarja Odescalchija, enega najpremožnejših plemenitašev vse Laške. — Krog 10. ure zvečer zapazil je knez v drugem nadstropji palače blizo otročje sobe duh, kakor bi nekaj gorelo. Nagloma plane v otročjo sobo, kjer je bilo uže vse v plamenu. Le en trenutek kasneje in njegova dva izgledno lepa otroka, ki sta mirno v posteljah spala, bila bi gotovo nerešljiva. Ko ju je knez spravil v varno zavetje, povrne se v gorečo sobo nazaj, kjer se je pa kmalu prepričal, da brez pomoči požarne brambe ne bode moči požar ukrotiti, ker strop in tlak, kakor tudi vsa oprava bila je v plamenu, okna popokala so od vročine in skoz nje švigal je plamen uže na prosto. Po telefonu šlo je naznanilo o požaru do policije in požarne brambe in prav kmalu dospeli so uradniki policijski in stražniki pa tudi dve kompaniji vojakov prihitelo je iz bližnje kosarne, požarne brambe pa ni bilo. Požar nastajal je veči in veči; iz štirih oken palače valil se je plamen na kviško, močna sapa netila je ogenj še bolj. Vojaki in stražniki hiteli so v krasne prostore rešit tam spravljene redke dragocenosti, pa več teh oseb so morali polunezavedne prinesti ven iz prostorov polnih dima. Še le, ko je cela ura po pozivu minula in ko je uže streha gorela, prišla je požarna bramba.

Pripeljala je seboj dve ročni brizgalnici, katero so, ker kónj ni bilo, gasilci sami pritirali. Zbrana množica sprejela je požarno brambo s posmehom, ki se je pa spremenil v krik nevolje, ko so videli, da gasilci niso bili v stanu odpreti zapaha vodovoda, da bi bili napeljali za gasilnice potrebno vodo in da se je storiti posrečilo še le pol ure kasneje došlemu večjemu oddelkov gasilcev.

K požaru peš došli kralj obsojal je brez ovinkov malomarnost požarne brambe, ki je zakrivila, da so v sredi stolnega mesta po požaru uničene bile dragocenosti redke vrste.

Ogenj uničil je družinske dragocenosti knezove, bisere in zlatnino vrednosti nad 200.000 frankov. — Vsa škoda, ki se pa gledé dragocenih slik ne dá povrniti, znaša nad 1 milijon, akoravno je zbirka slik ostala nepoškodovana.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Deželni zbor kranjski rešil je do sedaj, kar kažejo obširneja poročila v „Novicah“, uže prav mnogo važnih zadev; tudi še mnogo drugega rešilo se je in se deloma še rešuje v odsekih. Tako je uže rešen proračun prisilne delavnice, dobrodelnih zakladov, normalno-šolskega zaklada, ustanovnih zakladov, deželno-kulturnega zaklada, proračun dolenjske vinorejske šole in še dolga vrsta druzih za deželo važnih predlogov, izrekoma naredbe na zagradbo derečih vodá itd. Nekoliko važnih predmetov — izrekoma nove postave — se obravnava še v odsekih, tako: načrt postave o razdelitvi skupnih zemljišč, ljubljanski mestni štatut, načrt nove občinske postave. — Kakor vse kaže, deželni zbor ne bo imel nad 10 dni časa za obravnave vseh teh važnih predmetov in pa še proračuna deželnega zaklada in zemljišno-odveznega zaklada in druzih predlogov, ki se pričakujejo še iz srede deželnega odbora. — Marsikateri teh predlogov se bo tedaj moral odložiti za drugo zasedanje deželnega zbora. Vsi nujni in godni predlogi pa se vendar rešijo, kakor upamo, še v tem zasedanji.

— **A. Tschinkelnovo tovarno** v Ljubljani in druga Tschinkelnova posestva na Kranjskem kupil je, kakor se nam poroča, oskrbnik A. Tschinkelnove konkurzne mase Grätz za 115.000 gold. s pritrditvijo kranjske eskomptne banke. Zagotovlja se tudi, da bodo upniki in delničarji eskomptne banke popolnoma plačani.

Pri sklepu lista čujemo, da ni oskrbnik Grätz za-se kupil tovarne, temveč v imenu firme Tscninkelnove sklenil z ljubljansko eskomptno banko pogodbo, po kateri Tschinkelnova firma do spomladi plača dogovorjeno svoto 115.000 gold., in tako obdrži tudi tukajšnjo tovarno in posestva, kakor one na Dunaji, v Lobozicah in Schönfeldu.

— **Komendo nemškega reda v Ljubljani** kupuje, kakor poroča „L. Z.“. red Jezuitov z namenom, v prostorih dotične hiše v Ljubljani osnovati privatni šolski zavod.

— **Odsek deželnega odbora** za posvetovanje občinskega reda imel je včeraj svojo tretjo sejo, ki je zopet trajala več ur. Vse kaže, da se bo odsek zjedinil o gotovih načelih, na podlagi katerih se ima snovati prihodnji naš občinski red.

— **Obširni, prijazni gostilniški prostori Sturmovi v Poličah blizo Lesec na Gorenjskem** ponujajo se vsled smrti lastnika in tudi naslednika najemnika na prodaj ali v najem. Želeti bi bilo, da bi ta enako domačinom, kakor ptujcem priljubljena gostilna zopet prišla v dobre roke, v povzdigo blagostanja in slave Bleda in njegove okolice.

— **Dr. Defacis**, predsednik c. kr. deželne nadsodnije tržaške, odlikovan je z redom železne krone II. vrste; — z enakim redom III. vrste pa je bil tudi sedaj odlikovan znani bivši drž. poslanec Schöffel, pred župan v Mödlingu pri Dunaji, sedaj pa deželni odbornik nižeavstrijski.

— **Blagonosno delovanje poštne hranilnice** kažejo sledeče uradne številke: V kranjski deželi vplačalo se je meseca decembra 1886. l.: 14.993 gld. na hranilnične knjižice, vrnilo pa se je 9248 gold., na knjižice s cheki pa se je vplačalo 430.000 gold., izplačalo pa 126.000 gold. — Sploh vplačalo se je minulo leto na hranilnične knjižice 15,459.070 gold., vrnilo pa 13,634.030 gold. Na knjižice s cheki se je plačalo 478 milijonov, izplačalo pa 466 milijonov goldinarjev. Sploh oskrbuje državna poštna hranilnica sedaj vloženega denarja 38.579 milijonov gold.

— **O predrznem napadu** poroča „L. Z.“ v dopisu s Kamnika ter piše: Leopold Pečar z Vidma streljal je v Dolu skoz okno proti učitelju H. Bizjaku, ko je ta s svojo soprogo pri mizi v svoji stanici sedel. Krogla obtičala je v mizi, pri kateri sta soproga sedela, ne da bi bil kedo poškodovan. Pištolo, s katero je napadnik streljal, so žandarmi dobili in spravili, hudodelnik pa jo je popihal.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Iz precej zanesljivih virov se naznanja, da je prva seja državnega zbora dne 26. januarija in da se morajo deželni zbori, ako ne prej, skleniti dne 22. januarija.

Govori se, da bo na dnevnem redu prve seje prvo branje Plener-Exnerjevega predloga o osnovi delavskih zbornic. — Dne 20. januarija je prvi dvorni ples, h kateremu vabilo je došlo tudi uže državnim poslancem.

Pomenljivo novico proži poluradni „Fremden-Blatt“, namreč, da se namerava skleniti začasna pogodba med Avstrijsko in Ogersko na podlagi dosedanjega postavnega stanja. — Ako se to potrdi, je dokazano, da se obestranski vladi ne morete pogoditi zarad carine od surovega petroleja, ker gledé vseh druzih vprašanj vsaj ni znanega nasprotja.

Razprave naših vlad z Rumunsko zarad sklepanja nove trgovinske pogodbe so v toliko dognane, da je načrt za novo pogodbo bistveno dogovorjen med vladami.

V ta namen bilo je minule dni več skupnih ministerskih svetov, ministri pogajali so se tudi zarad carine na petrolej, tudi pod predsedstvom cesarjevim bilo je posvetovanje, pa konca razprav še ni.

Češka. — Odkar so tukajšnji Knotzovci iz deželnega zbora izstopili, gledajo druge dežele in vsa država še z večjo pozornostjo na njegovo delovanje. Gotovo bi pri teh okoliščinah ne bila mogla česka narodna stranka boljšega storiti, kakor to, da je takoj v prvi seji na dnevni red postavila predmet, ki je enako važen za vse politične stranke českega kraljestva, kakor tudi po vsem pripraven živo dokazati nasprotnikom, koliko napako so storili s tem, da so zapustili deželni zbor. —. Utemeljeval je namreč dr. Rieger samostojen predlog o zadevah državnega davka na sladkor, dokazujoč, kolike važnosti je izdelovanje sladkorja za Česko, koliko (150) milijonov narodnega premoženja je naloženega v tem podjetji in koliko odvisno je blagostanje dežele od tega, da se deželi tudi v prihodnje ohrani ta industrija. Govor Riegerjev sprejet je bil z veliko pohvalo.

Gorica. — Ta ponedeljek vložil je poslanec dr. A. Rojic v deželnem zboru interpelacijo o razmerah v bolnici usmiljenih bratov. Videti je, da je interpelacija zeló neprijetno zbodla nekatere poslaniške kroge, ker koj po čitanji interpelacije postala je zbornica nesklepčna in je tudi zborovanje moralo prenehati.

Ogerska. — Veliko vriša in iznemirjenja prizadela je novica poluradnega „Pester-Lloyda“, da se naše trdnjave ob ruski meji zalagajo z živežem in strelivom. — Ker je to novico prijavil poluradni list, imela se je za gotovo in okoliščina, da jo prijavi veljaven list, smatrala se je uže tako, da je rusko-avstrijska vojska pred durmi.

V soboto zboroval je državni zbor prvič po praznikih. Bivši poslanec Barosz, izvoljen v Raab u, prikazal se je v tej seji prvič ko novoimenovan komunikacijski minister ter bil pozdravljen z živahnimi „eljen“-klici. (Barosz prišel je kot odvetnik izvoljen v zbornico, pa se je s svojo spretnostjo in marljivostjo odlikoval toliko, da je bil pred nekaj letí imenovan za državnega tajnika; med tem pa je tudi čez glavo zrastel svojemu ministru in je tako prav po svojih zaslugah dospel do visokega mesta.)

Pravosodni minister Fabiny predložil je načrt postave o dedinskem pravu. — Budgetna razprava pričela se bo po predlogu predsednikovem prihodnjo soboto. — Poslanec Olay predlaga odpošiljatev posebne komisije v preiskavo napačnosti, ki so se godile pri zgradbi trgovinskega minisrerstva palaže.

Nemška. — Knez Bismark, ki ni posebno trdnega zdravja, vrnil se je v soboto v Berolin, z očividnim namenom rešiti, ako je še mogoče, vladini predlog o pomnožitvi vojne za sedem let, katerega je „vojaška“ komisija državnega zbora zavrgla. — Strune med vlado in državnim zborom so uže tako napete, da je vse pripravljeno na razpust državnega zbora in na nove volitve. Gotovo je tedaj, da bo knez Bismark še z večjo brezozirnostjo ali celó z zaničevanjem govoril o politični modrosti merodajnih, nasprotnih mu klubov nemškega državnega zbora. — Upamo o tej zanimivi razpravi v prihodnji številki podati častitim bralcem kratek posnetek.

Ruska. — Car Aleksander sprejel je grofa Šuvalova pred odhodom v Berolin v dalji avdijenci. Politični krogi pa so vendar mnenja, da ta misija Šuvalova nima posebnega političnega pomena, vendar pa se misli, da ima grof Šuvalov na-

log, pripomoči nekoliko k splošnemu boljšanju položaja, izrekoma da ima nalog, iskati zopet zveze z drugimi vlastmi zarad bolgarskega vprašanja, zveze, katera je bila nekaj tednov sem popolnoma pretrgana. — Ruski politični krogi pa smatrajo vstop Gotschen-ov v angleško ministerstvo kot dobro znamenje.

Franscoska. — V nedeljo dopoludne sprejel je minister Flourens bolgarsko deputacijo. Pri razgovoru, ki je trajal eno uro, navzoč je bil vodja političnih zadev v vnanjem ministerstvu Charmes. Načelnik deputacije Grekov razložil je razmere, med katerimi se je osnovala bolgarska vlada, različne dobe, katere je prestala in težave, s katerimi se ima sedaj boriti. Vladarstvo, dejal je, razumeva popolnoma svoj položaj, kakor onega evropejskih držav, in bo zato, da se iz tega reši, preneslo vse žrtve, katere se morejo zediniti z neodvisnostjo Bolgarske, toda nemogoče se mu zdi, sprejeti kandidaturo princa Mingrelskega, ker bi on deželi ne zagotovil stalnosti in prostosti, do katere ima pravico.

Minister Flourens je odgovoril, da je deputacijo privatno sprejel, ker ji ni mogel pripoznati nikakoršnega pravilnega pooblastila. — Bolgarska je na vznotraj neodvisna, v svojih mednarodnih zadevah pa je odvisna od Turške, katera edina ima pravico govoriti v njenem (Bolgarske) imenu. Francoska je preveč zavzeta spoštovanja za pogodbe in pa navdana želje, ohraniti celokupnost Turške, kakor da bi mogla zapustiti to pravilo. Minister izrazil je svoje sočutje za mučni položaj Bolgarske, vendar pa je izrekel misel, da bi bilo najboljše sredstvo, iz teh težav spraviti še to, po vsem ozirati se na čutila Ruske, kateri se ima Bolgarska zahvaliti svoj obstanek in tem interesom celó nekaj žrtovati. — Prezgodaj bi bilo izreči o katerikoli kandidaturi, pa morebiti je obžalovati, da vladarstvo kandidaturo princa Mingrelskega brezpogojno zametava. — Kolikor koli sočutja pa Bolgarska zasluži, se mora Francoska vendar-le držati splošnega interesa evropejskega, ki je mir in zato priporoča najhitrejša in najgotovejša sredstva, doseči to rešitev.

Deputacija je odgovorila, da tudi vladarstvo želi evropejskega mirú in se je zato odpovedalo kandidaturi kneza Aleksandra, toda med tem in princem Mingrelskim dá se najti še druga kombinacija in bi mogle vdeležene vlasti k temu pripomoči.

Laška. — Pri preskrbovanji vojnih potrebščin vsake vrste zasledile so se velikanske goljufije. Dosedanje preiskave kažejo, da iznaša škoda več milijonov.

Tirolska. — Iz Trienta se poroča, da so tam zadnji čas pogostoma nastali pretepi med vojaki in civilisti. Lahoni-civilisti napadajo neki vojake redoma, ki se, se ve da morajo v bran staviti.

Gornjeavstrijska. — Deželni zbor odklonil je cestno policijsko postavo. Več liberalnih poslancev vložilo je predlog, vlado prositi, da se deželni zbor vprihodnje sklicava v ugodnejšem času, kakor sedaj.

Najnovejše vesti.

Nemška. — Včeraj pričela se je in se danes nadaljuje v nemškem državnem zboru razprava o poročilu „vojaške“ komisije. — Po poročevalcu Huane-u poprime prvi besedo feldmaršal Moltke rekoč: Ves svet se poprašuje, jeli se nam ohrani mir. Nobena vlada ne bo prevzela odgovornosti, da bi bila vnela vojsko, toda očigled častilakomnosti strankarskih kolovodjev ter po besedah in pismih razburjenega javnega mnenja je vojska mogoča. — „Ako predlog odbijete, potem imamo vojsko. (Čujte, čujte!) Nemški je samo s pomočjo močne vojne mogočd mir ohraniti.“

Med Moltkovim govorom vstopi knez Bismark, takoj poprime besedo rekoč: Sedanja vojna ne zadostuje, da bi trajno mogla zagotoviti varnost države. Po sklepu miru v Frankfurtu si je Nemška resno prizadevala, mir ohraniti. — To se je popolnoma posrečilo z Avstrijo, s katero smo sedaj v tako srčnih, zaupanjapolnih razmerah, kakor nikdar poprej. — Velik vpliv za vzdržavanje miru imele so prijateljske razmere treh carskih vlasti. Razmere k vsem državam so dobre, tudi proti Ruski, katere prijateljstvo je za Nemško dragocenejše kot ono Bolgarske. Tudi razmere s Francosko so dobre, mi Francoske ne bodemo nikdar napadli, toda moramo se zavarovati zoper menjajoče se tamošnje razmere. Nemške vlade ne sprejmo odgovornosti za morebiti nesrečno vojsko s Francosko, in se moramo držati zahteve, da se sprejme ves predlog za 7 let. Ako treba, obrnilo se bo do volilcev.

Žitna cena

v Ljubljani 8. januarija 1887.

Hektoliter: pšenice domače 6 gld. 99 kr. — banaške 7 gld. 80 kr. — turšice 4 gld. 87 kr. — soršice 6 gold. 60 kr. — rži 4 gld. 71 kr. — ječmena 4 gold. 6 kr. — prosa 4 gld. 38 kr. — ajde 3 gld. 90 kr. — ovsa 2 gold. 92 kr. — Krompir 3 gold. — kr. 100 kilogramov.

V Kranji 10. januarija.

Hektoliter: Pšenica 6 gld. 82 kr. — Rrž 5 gld. 20 kr. — Oves 3 gld. 25 kr. — Turšica 5 gld. 52 kr. — Ječmen 4 gld. 80 kr. — Ajda 4 gld. 22 kr. — Slama 100 kilogr. 1 gld. 70 kr. — Seno 2 gld. 10 kr. — Špeh 1 kilogr. 47 kr.

Odgovorni vrednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.